

Bogumiła Grzebyk

Uniwersytet Rzeszowski
Instytut Ekonomii i Finansów
bogrze@ur.edu.pl
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9902-6312>

Pozycja konkurencyjna województwa wielkopolskiego wobec poziomu realizacji celów strategii „Europa 2020”

Zarys treści: Strategia „Europa 2020” wyznaczyła nowe cele w zakresie podnoszenia konkurencyjności i przyspieszenia rozwoju regionów i krajów UE. Kończąca się dekada uzasadnia dokonywanie ocen, które należy bezwzględnie powiązać z analizą wskaźników wyznaczonych przez KE w ramach trzech priorytetów strategii, tj. inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju. Z przedstawionych w artykule badań wynika, że obszarem, w którym Polska zdecydowanie plasuje się na ponadprzeciętnej pozycji w stosunku do innych krajów UE, jest edukacja, natomiast w przypadku województwa wielkopolskiego jest to udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto i udział osób zatrudnionych w wieku 20–64 lat. W dalszym ciągu jednak konkurencyjność polskich regionów, w tym Wielkopolski, klasyfikowana w ramach Indeksu Regionalnej Konkurencyjności oceniana jest bardzo nisko.

Słowa kluczowe: konkurencyjność, konkurencyjność regionalna, strategia „Europa 2020”, Indeks Regionalnej Konkurencyjności

Wprowadzenie

Konkurencyjność regionalna uznawana jest za siłę napędową współczesnych procesów gospodarczych, wymuszającą zmiany i dostosowanie się do warunków gospodarki globalnej. Koncepcja konkurencyjności regionalnej bardzo szybko stała się celem polityki Komisji Europejskiej (KE), która postrzegała poprawę konkurencyjności we wszystkich regionach Europy, szczególnie w opóźnionych, jako niezbędną w dążeniu do „społecznej spójności”. Ponadto rozumiano ją jako regionalną spójność oraz regionalną współpracę, zwłaszcza w warunkach jej znacznego rozszerzenia oraz realizacji celów strategii lizbońskiej, które zakładały uczynienie z UE najbardziej produktywnej i innowacyjnej światowej gospodarki, wspierającej stabilność wspólnej europejskiej waluty i zmniejszającej regionalne dysproporcje

gospodarcze na terenie Unii. Powszechnie ekonomiści i eksperci wynieśli „konkurencyjność” do statusu prawa współczesnej gospodarki kapitalistycznej, w której poziom konkurencyjności krajów, regionów czy miast ma kluczowe znaczenie dla oceny ich ekonomicznego rozwoju, a zaprojektowanie polityk i strategii zwiększających konkurencyjność stało się oficjalnie zinstytucjonalizowanym zadaniem wielu jednostek samorządowych (Łaźniewska, Chmielewski 2012).

Początki regionalnej konkurencyjności należy wiązać z pracami naukowymi Portera (1980, 1985, 1990, 1998), który odnosił konkurencyjność do poziomu mikroekonomicznego i dzięki któremu pojęcie „konkurencyjność” trafiło do terminologii ekonomicznej w latach 80. XX w. Konkurencyjność regionu wiąże się z posiadaniem szeregu przewag wynikających najczęściej z położenia geograficznego, dostępnych zasobów środowiska, zróżnicowanej struktury gospodarki, poziomu infrastruktury, jakości kapitału ludzkiego czy też jakości i sprawności funkcjonujących instytucji.

Dla wszystkich regionów w Polsce, w tym Wielkopolski, realizacja celów strategii „Europa 2020” stanowi ważny bodziec rozwoju i wzrostu konkurencyjności w stosunku do pozostałych regionów UE. Województwo wielkopolskie jest jednym z największych regionów w kraju (9,5% powierzchni), a jego rynek wewnętrzny jest porównywalny do mniejszych krajów europejskich. Region odgrywa wiodącą rolę w produkcji rolniczej i spożywczej w Polsce. Jego udział w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2018 r. wyniósł blisko 10%, co stawia go na trzecim miejscu tuż za warszawskim stołecznym (17,4%) i śląskim (12,3%). Wielkopolska zajmuje również trzecie miejsce wśród czterech regionów, które odnotowały wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca powyżej średniej krajowej. Liczba ludności Wielkopolski na koniec 2018 r., wynosiła blisko 3,5 mln osób, a w latach 2002–2018 wzrosła o ponad 4,1%, z czego o ponad 12,4% na obszarach wiejskich. Poszczególne powiaty województwa wielkopolskiego cechują się dużym zróżnicowaniem udziału ludności miejskiej w liczbie mieszkańców ogółem. Obszarami najbardziej zurbanizowanymi (powyżej 60% ludności miejskiej), poza miastami na prawach powiatu (Poznań, Kalisz, Konin i Leszno), były powiaty pilski (64,4%) i gnieźnieński (61,8%). Wysokim udziałem i bezwzględnie największą liczbą ludności wiejskiej cechowały się natomiast powiaty kaliski (93,7%), leszczyński (90,8%) i koniński (86,3%).

W obecnej sytuacji, kiedy cały świat zмага się z pandemią koronawirusa, inny wymiar przyjmuje konkurencyjność krajów i regionów, poszczególnych gospodarek i branż. Na globalnym rynku otwiera to pole rywalizacji o miejsca w globalnym łańcuchu dostaw i zastosowanie najlepszych strategii ekonomicznych. O kondycji wymiany handlowej na świecie, w tym również w UE, decydują strategie państw w kontekście „odmrażania” gospodarek i wykorzystania mechanizmów je ratujących. W tym miejscu nasuwa się pytanie, które regiony poradzą sobie w tej sytuacji najlepiej i jakie czynniki o tym zadecydują. Czy strategia „Europa 2020”, która wyznaczyła nowe cele w zakresie podnoszenia konkurencyjności i przyspieszenia rozwoju regionów i krajów, została w pełni zrealizowana? Czy Wielkopolska jako atrakcyjny inwestycyjnie region w Polsce, ale silnie zróżnicowany wewnętrznie, poradził sobie z wypełnieniem celów strategii „Europa 2020”?

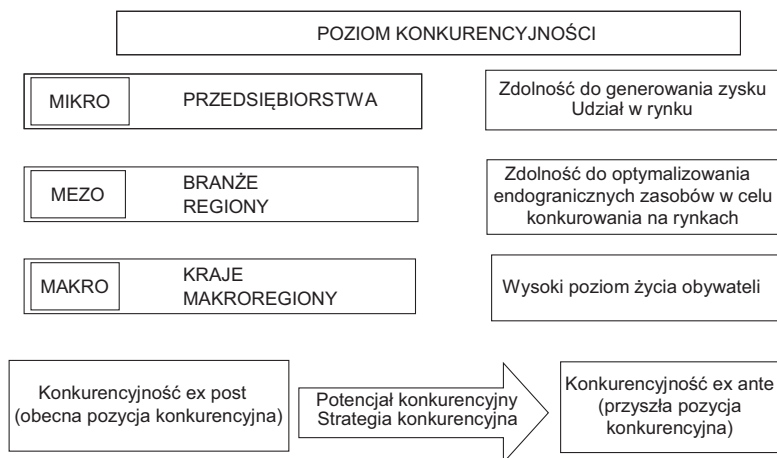
Mając powyższe na względzie za cel opracowania przyjęto ocenę stanu realizacji założeń strategii „Europa 2020” w ujęciu regionalnym, na przykładzie Wielkopolski. W pracy analizowano poziom wskaźników w okresie 2010–2019 i obszary, w których odnotowano najlepsze efekty. W oparciu o metodę *desk research* przeprowadzono analizę dokumentów publikowanych przez unijne i krajowe instytucje. Do oceny postępów w realizacji strategii „Europa 2020” wybrano metodę wskaźnikową wspartą jakościową analizą zebranego materiału badawczego (dane Eurostatu i GUS). Ponadto, wykorzystując Indeks Regionalnej Konkurencyjności (RCI) 2019¹, który mierzy główne czynniki konkurencyjności dla wszystkich regionów poziomu NUTS-2 w UE, zaprezentowano pozycję Wielkopolski, stosując metody graficzne i zestawiając podstawowe charakterystyki, średnią arytmetyczną – przeciętny poziom zmiennej; medianę (wartość środkowa) – połowa pomiarów osiąga wartości mniejsze, a połowa większe od mediany; wartość największą (maksimum) i najmniejszą (minimum).

Regionalna konkurencyjność – istota i wybrane definicje

Pojęcie konkurencyjności wywodzi się od terminów „konkurencja” i „konkurowanie”. Konkurencja to pojęcie pierwotne w stosunku do zagadnienia konkurencyjności. Pojęcie konkurencyjności pojawia się w literaturze w wielu znaczeniach, czego konsekwencją jest duża liczba definicji związanych z różnym rozumieniem jej źródeł i jej zakresu. W słownikach konkurencyjność jest określana jako zdolność do skutecznego, efektywnego konkurowania w określonym czasie. Praktyka badawcza wskazuje, że konkurencyjność koncentruje się na efektach konkurowania, mierzonych za pomocą standardowych wskaźników ilościowych, na przykład w przypadku kraju może to być PKB per capita, a w przypadku firmy wielkość zysku czy udział w rynku.

Ważnym aspektem jest poziom, w którym koncepcja konkurencyjności jest definiowana. Pierwszy poziom – mikro – dotyczy przedsiębiorstw, drugi – makro – państw. Między tymi dwoma poziomami można mówić o poziomach pośrednich, którymi są branże, sektory czy określone, mniejsze niż kraj, jednostki terytorialne (ryc. 1). Pierwszy poziom jest względnie jasno określony w literaturze przedmiotu: chodzi o zdolność firm do konkurowania, wzrostu, generowania zysku przez produkowanie dóbr lub świadczenie usług o odpowiedniej jakości i cenie we właściwym czasie, stanowiących odpowiedź na potrzeby rynku i zaspokajających potrzeby klientów w sposób bardziej efektywny. Im lepiej firma

¹ Indeks Regionalnej Konkurencyjności (ang. Regional Competitiveness Index; RCI) powstał z inicjatywy KE w celu mierzenia konkurencyjności i jej czynników na szczeblu regionalnym. Pierwszy raport, który pokazywał zróżnicowanie regionalne pod względem konkurencyjności w UE na podstawie indeksu RCI, został opublikowany w 2010 r. jako wynik współpracy Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej (Directorate-General for Regional Policy) oraz Wspólnotowego Centrum Badawczego (Joint Research Centre). Do tej pory opublikowano cztery edycje, ostatnia – RCI 2019 – ocenia wyniki 268 regionów na poziomie NUTS-2 w 28 państwach członkowskich UE. Zob. Annoni, Kozovska (2010), Annoni, Dijkstra (2013, 2019), Annoni i in. (2017).

Ryc. 1. Konkurencyjność w odniesieniu do skali, czasu i efektu

Źródło: Łązniewska i Gorynia (2012, s. 27).

dopasowuje się do tych potrzeb, tym większe udziały w rynku zdobywa, a co za tym idzie – staje się bardziej konkurencyjna (Gorynia 2009).

W skali makro, tj. na poziomie państwa, jest inaczej. Kraje konkurują przez stworzenie odpowiednich warunków rozwojowych dla działalności gospodarczej. Konkurencja na poziomie krajów odbywa się przez formułowanie polityk, wdrożenie strukturalnych zmian zgodnych z procesami globalizacji oraz przez tworzenie odpowiednich ram instytucjonalnych, które wzmacniają zaufanie, budują społeczny kapitał, wspierają przedsiębiorczość i sprzyjają jej, zwłaszcza małej i średniej, tworzą konieczne warunki dla większej liczby lepszych miejsc pracy, poprawiają kwalifikacje siły roboczej. Wzmacnianie konkurencyjności odnosi się do „zdolności, aby utrzymać i poprawić jakość życia mieszkańców, głównie przez wzrost zatrudnienia i realnych dochodów, a zmniejszenia bezrobocia” (Łązniewska i in. 2012).

Celem konkurencyjności na poziomie krajów nie jest zysk, ale zapewnienie wysokiego poziomu życia mieszkańców przez efektywne wykorzystywanie posiadanych zasobów. Mimo zachodzących procesów decentralizacji i przejmowania części kompetencji przez samorządy terytorialne niektóre działania są domeną władz centralnych i zachodzą tylko na poziomie całego kraju (np. kształtowanie polityki pieniężnej). Uznaje się, że konkurencyjność między regionami polega na dążeniu do zapewnienia odpowiednich warunków technologicznych, socjalnych, infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości (Zawodziński, Bartoszczuk 2013).

To właśnie w skali regionalnej kształtuje się wiele czynników, które mogą wpłynąć na funkcjonowanie firm, takich jak np. kapitał społeczny, instytucje otoczenia biznesu, usługi publiczne. W ten sposób skala regionalna jest najtrudniejszym i najbardziej kompleksowym poziomem, „wciśniętym” między skalą makro i mikro (Łązniewska, Gorynia red. 2012).

Należy dodać, że w literaturze przedmiotu rozróżnia się bardzo istotne pojęcia pozycji konkurencyjnej i zdolności konkurencyjnej. Ta pierwsza dotyczy

ujęcia statycznego (konkurencyjność *ex post*, zwana konkurencyjnością wynikową) i oznacza osiągnięty już poziom rozwoju gospodarczego wyrażony poziomem dochodu narodowego, efektywnością wykorzystania czynników wytwórczych czy pozycją w handlu zagranicznym. Zdolność konkurencyjna, zwana też konkurencyjnością czynnikową, jest oceniana na podstawie czynników charakteryzujących wielkość, strukturę i wykorzystanie zasobów produkcyjnych, system społeczno-ekonomiczny, politykę ekonomiczną oraz międzynarodowe otoczenie gospodarcze. W ujęciu dynamicznym mówimy o dochodzeniu do określonego poziomu konkurencyjności w ramach procesu dziejącego się w czasie (Gorynia 2009).

Zdaniem Chojnickiego i Czyż (2006), region konkurencyjny to taki, który stwarza odpowiednie warunki przedsiębiorstwom, umożliwiające im wygranie konkurencji oraz przyciąga w większym stopniu niż inne regiony kapitał inwestycyjny, w szczególności lokujący się w przedsiębiorstwach o wysokim poziomie innowacyjnym. A więc na obszarach i w przedsiębiorstwach nowoczesnych, o których sile decyduje kapitał ludzki. Podobną definicję regionu konkurencyjnego proponuje T. Markowski, wskazując, że jest to obszar, w którym poziom wiedzy ludzkiej, rozumiany jest jako zdolność do wyprzedzania potrzeb i odkrywania nowej kombinacji istniejących lub nowych zasobów rzeczowych, jak również pozwala na wytworzenie strukturalnej przewagi i skomercjalizowanie wytworów regionu (Markowski 2001). Z kolei w czwartej edycji raportu Indeksu Regionalnej Konkurencyjności, konkurencyjność regionalna jest definiowana jako zdolność regionu do oferowania firmom i mieszkańcom atrakcyjnego i zrównoważonego środowiska do życia i pracy (Annoni, Dijkstra 2019).

Strategia „Europa 2020” jako dokument określający pozycję konkurencyjną UE

Po umiarkowanym sukcesie strategii lizbońskiej UE wprowadziła kolejny dziesięcioletni plan rozwoju („Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju...”)². W diagnozie, obok niezdolności Europy do niwelowania luki rozwojowej względem Stanów Zjednoczonych, pojawiły się nowe konteksty: globalizacja, ograniczoność zasobów i starzenie się ludności. Uznano, że długo-okresowy wzrost (a w szczególności wyjście z globalnego kryzysu 2008–2009) wymaga wyznaczenia innych niż dotąd działań. W związku z tym zidentyfikowano trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety, tj.:

- rozwój inteligentny (*smart growth*) rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony (*sustainable growth*), wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;

² Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth 2010. European Commission, Brussels, 3.3.2010, COM(2010) 2020.

- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (*inclusive growth*) – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W celu ukierunkowania i przyspieszenia sposobów realizacji każdego z trzech głównych priorytetów strategii uruchomionych zostało siedem korespondujących z poszczególnymi priorytetami projektów flagowych (*flagship initiative*) tj.:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz niezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MSP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, m.in. dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa (Komunikat KE 2010).

W strategii „Europa 2020” zamiast jednego celu nadrzędnego przyjęto pięć głównych celów ilościowych, wskazując, że wybrane cele są istotne dla wszystkich państw członkowskich, bez względu na ich staż członkowski i różnice w poziomie rozwoju. Każde państwo członkowskie miało dopasować strategię do swojej szczególnej sytuacji, a wymierne cele unijne miały zostać przełożone na krajowe cele i metody działania. Wśród nadrzędnych, wymiernych celów UE znalazły się:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat z obecnych 69% do co najmniej 75%;
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalność badawczo-rozwojową równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji;

- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r.³ lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%; zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%;
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30–34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%;
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób (Europa 2020 2010).

Państwa członkowskie same określiły swoje krajowe pułapy realizacji wspólnych celów UE – w dostosowaniu do indywidualnych uwarunkowań i możliwości. W Polsce większość wskaźników określona została na niższym poziomie w relacji do średniego w UE. Tylko w odniesieniu do przedwczesnego kończenia nauki i zwiększenia liczby osób z wyższym wykształceniem w wieku 30–34 lat ustalone wielkości były wyższe niż przyjęte do realizacji w całej UE (tab. 1). Stopień realizacji celów i wykonania przyjętych wskaźników jest przedmiotem corocznych opracowań przygotowywanych przez poszczególne kraje UE, a głównym narzędziem służącym realizacji strategii „Europa 2020” na szczeblu państw UE są Krajowe Programy Reform (KPR)⁴.

Tabela 1. Wskaźniki strategii „Europa 2020” i ich wartości docelowe

Cele	Wskaźniki	UE	Polska
cel 1	wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64	75%	71%
cel 2	nakłady na B+R względem PKB	3%	1,7%
	emisja gazów cieplarnianych	-20%	14%*
cel 3	udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto	20%	15%
	zużycie energii pierwotnej	poprawa 20%	96,4 Mtoe
cel 4	młodzież niekontynuująca nauki	10%	4,5%
	osoby w wieku 30–34 posiadające wyższe wykształcenie	40%	45%
cel 5	wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (wskaźnik zbiorczy)	20 mln	1,5 mln

* ograniczenie emisji dotyczy wszystkich państw „starej 15 UE” z wyjątkiem Portugalii, która może zwiększyć emisję o 1%. W przypadku nowych państw członkowskich jedynie Cypr ma ograniczyć emisję gazów cieplarnianych w porównaniu z 2005 r. (o 5%), pozostałe mają wyznaczone maksymalne limity wzrostu (Polska w 2012 r. zredukowała emisję o 30% w porównaniu z 1990 r., na 6% wymaganych przez Protokół z Kioto).

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii „Europa 2020”, Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” w Polsce oraz załącznika nr 2 do Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/406/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r.

³ Zgodnie z załącznikiem 2 do Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/406/WE pułapy emisji gazów cieplarnianych państw członkowskich (minimalne redukcje i maksymalne wzrosty) porównywane są z poziomami emisji w 2005 r., natomiast rok 1990 jest rokiem bazowym dla Protokołu z Kioto (<https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/poprawka-dauhanska-do-protokolu-z-kioto-68546302>; dostęp: 18.02.2021).

⁴ Krajowe Programy Reform (KPR), zgodnie z założeniami Semestru Europejskiego, są co roku aktualizowane i przekazywane do KE razem z aktualizacją Programów Stabilności lub Programów

Polska i polskie regiony, od czasu wstąpienia do UE, opierają swój rozwój na presji wysoko rozwiniętych gospodarek do przyjmowania i realizacji ich modeli rozwoju. Zaletą takiego podejścia jest modernizacja struktur gospodarczych, społecznych, administracyjnych. Zagrożeniem natomiast może być to, że rozwój oparty będzie tylko na działaniach proinnowacyjnych wpływających jedynie na wzrost produktywności, a nie na działaniach kreujących nowe rynki. Innowacje oddziałujące na efektywność i produktywność są inwestycjami w infrastrukturę, nie zapewniają więc trwałego wzrostu, o czym świadczą pierwsze raporty dotyczące wykorzystania funduszy strukturalnych na cele infrastrukturalne. Stwierdza się w nich, że inwestycje nie przyczyniły się do zwiększenia spójności, a wręcz przeciwnie – doszło do pogłębienia różnicowań (Gorzelał 2015).

Dokumentem służącym rozwojowi danego obszaru na poziomie regionalnym jest strategia rozwoju województwa, będąca podstawą planowania i realizacji polityki i jednocześnie łącząca wizję rozwoju regionu i kraju. Cele przyjęte w strategiach poszczególnych województw w Polsce najczęściej korespondują z celami strategii „Europa 2020”, mimo że zakładane finalne wartości wskaźników stanowią duże wyzwanie dla każdego regionu. Niemniej jednak w końcowym rozrachunku mogą np. odgrywać zasadniczą rolę przy zatwierdzaniu przez KE regionalnego programu rozwoju na kolejne siedem lat czy też określaniu głównych kryteriów przydziału środków na cele rozwojowe strategii. Dlatego mając na względzie trwały rozwój, wzmacniający konkurencyjną pozycję danego regionu, cele strategii na poziomie regionalnym i lokalnym uznali za ważne.

Pozycja rozwojowa Wielkopolski w kontekście realizacji strategii „Europa 2020”

Pozycja konkurencyjna regionów silnie koreluje z ich pozycją rozwojową, charakteryzowaną przez wielkość produktu krajowego brutto na mieszkańca (PKB per capita) – im niższy poziom syntetycznej regionalnej konkurencyjności, tym niższy poziom rozwoju. PKB per capita jest uznawany powszechnie za miarę dobrobytu (Zawodziński, Bartoszczuk 2013) i jednocześnie punkt wyjścia do dalszej analizy czynników wpływających na konkurencyjność regionalną w takich modelach konkurencyjności regionalnej, jak piramida konkurencyjności⁵ czy kapeluszek konkurencyjności (Konkurencyjność 2012).

Konwergencji. Najnowsza aktualizacja KPR 2020/2021 została przyjęta przez Radę Ministrów 28 kwietnia 2020 r. W związku z wybuchem pandemii COVID-19 w KPR 2020/2021 uwzględniono, zgodnie z wytycznymi KE, działania Polski mające na celu bezpośrednią walkę z pandemią COVID-19 i przeciwdziałanie rozszerzającym się jej skutkom ekonomicznym, zawarte w ustawach składających się na Tarczę Antykryzysową (zob. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-national-reform-programme-poland_pl_0.pdf; dostęp: 15.08.2020).

⁵ Model ten został opracowany w 1997 r. przez KE jako koncepcja przedstawiająca czynniki decydujące o osiągniętym poziomie konkurencyjności. Na szczycie piramidy znajduje się wskaźnik poziomu rozwoju gospodarczego mierzonego jako PKB per capita, który rozgałęzia się na stopę zatrudnienia i wydajność pracy oraz produktywność. Na podstawie piramidy tworzy się modele

Choć Polska nie należy do państw o najniższych dochodach w skali świata, niektóre jej regiony nadal charakteryzują się bardzo niskim poziomem rozwoju gospodarczego w stosunku do regionów państw Europy Zachodniej. Polska ma jeden z największych wskaźników dysproporcji terytorialnych pod względem PKB na mieszkańca wśród krajów UE, a różnice w poziomie rozwoju utrzymują się między wschodnią i zachodnią częścią kraju (Wojtowicz 2019).

W 2002 r., czyli tuż przed wejściem Polski do UE, wielkość PKB per capita w Wielkopolsce była znacznie wyższa aniżeli w pozostałych regionach naszego kraju. Wejście do UE i możliwość korzystania z funduszy europejskich spowodowała dodatkowo wzrost wskaźnika, jednak nie na tyle, aby można mówić o wyrównywaniu dysproporcji na poziomie regionów UE. Regionalny PKB na mieszkańca, mimo rosnącego krytycyzmu, jest nadal głównym wskaźnikiem, stosowanym do mierzenia ekonomicznego wzrostu i rozwoju regionu UE. Jest to również kluczowy wskaźnik wykorzystywany do oceny efektywności i skuteczności realizowanej przez KE polityki regionalnej. W 2018 r. wartość PKB per capita w województwie wielkopolskim w relacji do średniej krajowej wyniosła 107,8% i kształtowała się na poziomie 59,4 tys. zł, co oznacza wzrost o ponad 46% w stosunku do roku 2010 przy średnim wzroście dla kraju wynoszącym 40% (tab. 2).

Tabela 2. Produkt krajowy brutto na mieszkańca według regionów w Polsce w 2010 i 2018 r.

Wyszczególnienie	PKB per capita (ceny bieżące) w zł		Zmiana % (2018/ 2010)	PKB per capita Polska = 100		Ranking 2018	Zmiana % (2018/ 2010)
	2010	2018		2010	2018		
Polska	37096	55066	+39,57	100,0	100,0	–	–
Wielkopolskie	38629	59355	+46,25	104,1	107,8	3	+3,7
Dolnośląskie	41750	60447	+37,07	112,5	109,8	2	-2,7
Kujawsko-pomorskie	31107	44694	+34,62	83,9	81,2	11	-2,7
Lubelskie	25079	37100	+42,40	67,6	67,4	17	-0,2
Lubuskie	31348	45317	+36,39	84,5	82,3	10	-2,2
Łódzkie	34180	51166	+40,80	92,1	92,9	6	+0,8
Małopolskie	31501	50735	+50,07	84,9	92,1	7	+7,2
Opolskie	29498	43712	+39,26	79,5	79,4	12	-0,1
Podkarpackie	24973	38872	+44,51	67,3	70,6	15	+3,3
Podlaskie	26985	39160	+37,40	72,7	71,7	14	-1,0
Pomorskie	35597	53497	+40,46	96,0	97,2	5	+1,2
Śląskie	39677	57255	+35,23	107,0	104,0	4	-3,0
Świętokrzyskie	28134	39742	+31,41	75,8	72,2	13	-3,6
Warmińsko-mazurskie	27228	37843	+33,34	73,4	68,7	16	-4,7
Zachodniopomorskie	32268	45700	+33,72	87,0	83,0	9	-4,0
Warszawski stołeczny	–	121246	–	–	220,0	1	–
Mazowiecki regionalny	–	46497	–	–	84,4	8	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

konkurencyjności międzynarodowej, przemysłowej i regionalnej oraz określa się zadania władz państwowych w ramach polityki wspierania konkurencji.

W porównaniu do innych regionów Wielkopolska w badanym okresie plasowała się na trzecim miejscu, za warszawskim stołecznym (121,2 tys. zł) i dolnośląskim (60,4 tys. zł). Z kolei PKB liczony na mieszkańca według PPS⁶ w 2017 i 2018 r. wynosił 76% średniej UE, co dało województwu wielkopolskiemu 182 miejsce wśród 268 regionów (w 2010 r. wskaźnik wyniósł 66%). Poza PKB per capita do syntetycznego pomiaru konkurencyjności regionalnej często wykorzystywane są indeksy obliczane na podstawie algorytmów, opartych na szeregu szczegółowych czynników. We wszystkich modelach zmienną zależną jest pozycja konkurencyjna uzyskiwana przez region, a zmiennymi niezależnymi – czynniki zdolności konkurencyjnej. Przykładem takich indeksów są m.in.: Globalny Indeks Konkurencyjności (Global Competitiveness Index) opracowany przez Światowe Forum Ekonomiczne i Indeks Regionalnej Konkurencyjności (ang. Regional Competitiveness Index, RCI). Ten ostatni jest pierwszym wskaźnikiem, który zapewnia syntetyczny obraz konkurencyjności regionalnej dla każdego regionu kraju członkowskiego, na poziomie NUTS-2. Pokazuje on zarówno słabe, jak i mocne strony każdego regionu UE (Gołębiewski, Podlińska 2015).

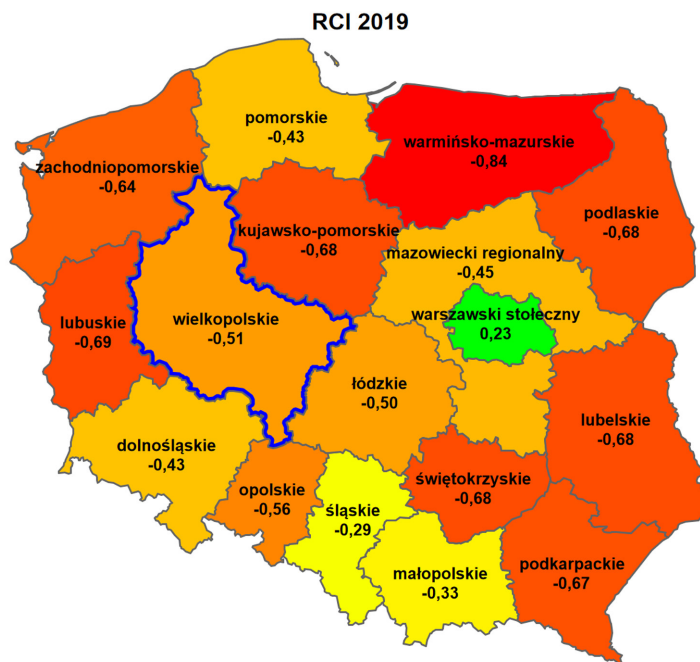
Polska należy do państw o dużym zróżnicowaniu w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych regionów, czego potwierdzeniem może być region warszawski stołeczny i region warmińsko-mazurski. Zaznaczyć jednak należy, że takie różnice nie są wyłącznie domeną naszego kraju, podobne występują między regionami we Francji czy Hiszpanii. Zgodnie z RCI-2019 badany region z wynikiem – 0,51, podobnie jak większość polskich województw, zakwalifikowano do grupy regionów o względnie niskiej konkurencyjności (ryc. 2).

Spośród 268 regionów objętych badaniem, województwo wielkopolskie znalazło się dopiero na 194 miejscu (w edycji RCI 2016 – 190/263, zaś w RCI 2013 – 209/262). Osiągnięty wynik i pozycja w rankingu wskazują, że Wielkopolsce udało się nieznacznie tylko poprawić swoją pozycję konkurencyjną. W tej samej grupie z badanym regionem znalazły się: Región de Murcia (Hiszpania), Canarias (Hiszpania), Hainaut (Belgia), Notio Aigaio (Grecja), Martinique (Francja), Jihozápad (Czechy), Lorraine (Francja), Eesti (Estonia), Luxembourg (Luksemburg), Dolnośląskie (Polska), Picardie (Francja), South Yorkshire (Wielka Brytania), Languedoc-Roussillon (Francja), Yugozapaden (Bułgaria) i Severovýchod (Czechy)⁷.

Szczególnie niską pozycję konkurencyjną województwo wielkopolskie osiągnęło w grupie wskaźników dotyczących innowacyjności. Słabymi stronami badanego regionu były przede wszystkim: dojrzałość biznesowa (wyrafinowanie w biznesie), zdrowie i infrastruktura. Mocnymi stronami województwa w skali kraju, choć w układzie regionów UE nadal słabymi, były: edukacja na poziomie wyższym i kształcenie ustawiczne oraz efektywność rynku pracy (ryc. 3).

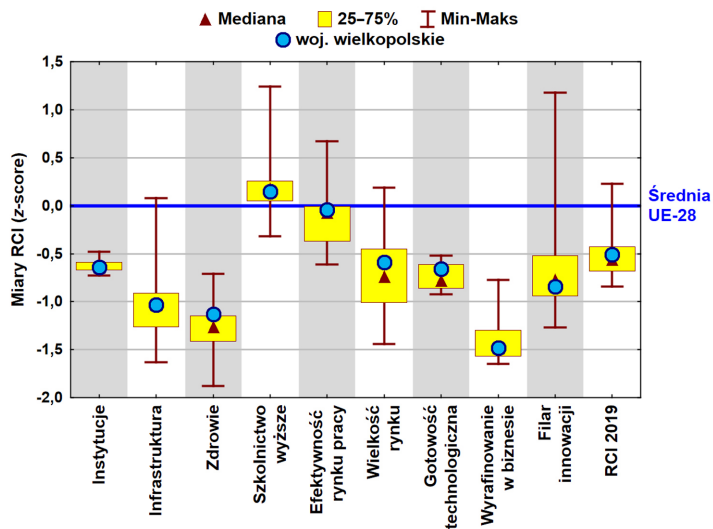
⁶ PPS (ang. Purchasing Power Standard) – standard siły nabywczej, czyli wspólna umowna jednostka walutowa stosowana w UE do przeliczeń zagregowanych danych ekonomicznych dla potrzeb porównań przestrzennych, w taki sposób, aby wyeliminować różnice w poziomach cen między poszczególnymi państwami. PKB na mieszkańca według PPS jest realnym wskaźnikiem zamożności poszczególnych społeczeństw.

⁷ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/rci2019_scorecards.pdf (dostęp: 20.08.2020).

Ryc. 2. Indeks Regionalnej Konkurencyjności (RCI-2019) Wielkopolski na tle pozostałych regionów w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/rci2019_scorecards.pdf (dostęp: 20.08.2020).

Ryc. 3. Indeks Regionalnej Konkurencyjności (RCI-2019) Wielkopolski na tle pozostałych regionów w Polsce

Źródło: jak do ryc. 2.

Pozycję konkurencyjną regionów UE, która silnie koreluje z ich pozycją rozwojową, można również odnieść do postępów w realizacji strategii „Europa 2020”. Poprzez wskaźniki związane z pięcioma głównymi celami strategii dotyczącymi obszarów zatrudnienia, badań i rozwoju, zmian klimatycznych i energii, edukacji i szkolnictwa wyższego oraz ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego można ocenić efekty, jakie poczyniły poszczególne regiony w UE, a co za tym idzie, którym udało się osiągnąć kolejny poziom, a które pozostały na niezmięnionej pozycji.

Pierwszy cel strategii „Europa 2020” związany z zatrudnieniem monitorowany jest za pomocą wskaźnika zatrudnienia dla osób w wieku 20–64 lat, tj. odsetka osób pracujących w ludności ogółem, w danej grupie wiekowej. W 2019 r. wskaźnik ten w województwie wielkopolskim osiągnął poziom 75,6%, co oznacza, że przekroczył wielkość docelową o 0,6% dla UE i o 2,4% wielkość wyznaczoną przez Polskę (tab. 3). W odniesieniu do drugiego celu wskaźnikiem monitorującym jest poziom nakładów na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w relacji do PKB. W badanym regionie wskaźnik ten kształtował się na niskim poziomie wynoszącym 0,59%, przy średnim wskaźniku dla Polski wynoszącym 1,21% i 2,12% dla UE. Tak duża różnica w przypadku tego wskaźnika świadczy o dystansie dzielącym region od pozostałych regionów w UE i kraju. Ponadto gospodarka badanego regionu nie wyróżnia się pod względem innowacyjności, o czym świadczą m.in. stosunkowo niskie pozycje w krajowych (siódma pozycja w 2018 r.) oraz europejskich rankingach innowacyjności. Odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych oraz współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej, nakłady poniesione przez przedsiębiorstwa na działalność innowacyjną najczęściej kształtują się na poziomie niższym niż średnio w kraju. W skali Polski korzystną tendencję zanotowano we wzroście udziału wydatków na badania i rozwój w PKB w latach 2007–2018, które kształtowało się bardziej dynamicznie niż średnie tempo dla UE, a w ciągu ostatnich pięciu lat wzrost ten wyniósł 58,6%.

Trzeci cel strategii „Europa 2020” obejmuje tzw. cele 20/20/20 i monitorowany jest przez wskaźniki odnoszące się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu z 1990 r., wzrostu udziału energii ze źródeł odnawialnych oraz wzrostu efektywności energetycznej. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w Wielkopolsce w 2018 r. wyniósł 21,3%, co oznacza zrealizowanie celu wyznaczonego do końca 2020 r., nie tylko dla Polski, ale również UE. Warto dodać, że od 2010 r. ten udział w badanym regionie zwiększył się aż o 14 p.p., przy wzroście średniej krajowej zaledwie o 2,03 p.p. Jednak wielkości osiągnięte zarówno przez Polskę, jak i UE w 2018 r. wynoszące odpowiednio 11,28% i 17,98%, nie wskazują, aby wyznaczone cele zostały zrealizowane.

Czwarty z celów strategii „Europa 2020” związany z edukacją monitorowany jest przez dwa główne wskaźniki, tj. udział osób wcześniej kończących naukę oraz udział osób w wieku 30–34 lat z wyższym wykształceniem. Województwo wielkopolskie charakteryzuje się względnie korzystną sytuacją w zakresie liczby młodzieży niekontynuującej nauki, która w 2014 r. stanowiła 4,5% ogółu osób w wieku 18–24 lat (przy średniej dla kraju wynoszącej 5,4%). Wartość wskaźnika

Tabela 3. Poziom realizacji celów strategii „Europa 2020” w Wielkopolsce na tle UE i Polski

Cele strategii „Europa 2020”	Wskaźniki	2010		2012		2014		2016		2018								
		UE28	PL	UE28	PL	UE28	PL	UE28	PL	UE28	PL							
1.	wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat	75	71	67,8	64,3	65,6	67,6	64,7	65,9	68,2	66,5	67,9	70,1	69,3	71,5	72,4	72,2	75,0
2.	nakłady na B+R względem PKB (%)	3	1,7	1,92	0,72	0,58	2,0	0,88	0,88	2,02	0,94	0,64	2,04	0,96	0,59	2,12	1,21	b.d.
3.	emisja gazów cieplarnianych (%)	-20	14	86,18	87,1	b.d.	82,33	85,35	b.d.	77,59	82,02	b.d.	77,92	84,56	b.d.	76,76	87,42	b.d.
	udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto (%)	20	15	13,16	9,25	7,3	14,70	10,90	10,1	16,22	11,50	11,3	17,00	11,27	15,4	17,98	11,28	21,3
	zużycie energii pierwotnej (???)	20%	96 Mtoe*	1663,86	96,56	b.d.	1593,34	93,10	b.d.	1512,34	89,49	b.d.	1544,93	94,83	b.d.	1551,92	101,06	b.d.
4.	młodzież niekontynuująca nauki (%)	10	4,5	13,9	5,4	b.d.	12,7	5,7	b.d.	11,2	5,4	4,52	10,07	5,2	b.d.	10,5	4,8	b.d.
	osoby w wieku 30–34 lat posiadające wyższe wykształcenie	40	45	33,8	34,8	17,6	36,0	39,1	19,8	37,9	42,1	22,0	39,2	44,6	22,6	40,7	45,7	23,6
5.	wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (wskaźnik zbiorczy)	20 mln	1,5 mln	516	-1083	b.d.	3467	-1364	b.d.	4635	-2155	b.d.	830	-3270	b.d.	-7521	-4516	b.d.

* Mtoe = milion ton oleju umownego.

² Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa wielkopolskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego 2018. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Departament Polityki Regionalnej, Poznań, s. 204.

Źródło: Eurostat i Strateg.

systematycznie maleje, jednak brak danych dla poziomu regionalnego od 2015 r. włącznie uniemożliwia szczegółową analizę tego zjawiska. Mieszkańcy województwa wielkopolskiego wykazują stosunkowo niewielkie zainteresowanie udziałem w kształceniu ustawicznym, o czym świadczy odsetek osób w wieku 25–64 lat uczestniczących w kształceniu i doszkalananiu, mający wartość niższą od średniej krajowej (nawet o ponad 1 p.p. w danym roku). Wartość tego wskaźnika malała do 2016 r., co wskazuje na stopniowy spadek zainteresowania osób dorosłych podnoszeniem kwalifikacji i kompetencji względem lat ubiegłych. W 2017 r. osiągnęła jednak niewielki wzrost i wyniosła 2,8% (w kraju 4,0%). W latach wcześniejszych odsetek osób biorących udział w kształceniu i szkoleniu kształtował się na poziomie 2,4–4,6% (w kraju 3,5–5,2%) (Analiza... 2018). Natomiast wielkość wskaźnika obrazująca udział osób w wieku 30–34 lat z wyższym wykształceniem w 2018 r. w Wielkopolsce wyniosła zaledwie 23,6%, co oznacza, że region boryka się z dużym problemem w tym zakresie. W kraju udział osób z wyższym wykształceniem systematycznie wzrasta w ostatnich latach – w 2018 r. wynosił 45,7%, przy średniej dla UE-28 równej 40%. I o ile Polska zrealizowała ambitny cel krajowy już w 2018 r., o tyle w przypadku Wielkopolski wskaźnik ten jest poniżej średniej dla kraju i regionów w UE.

Piąty cel strategii „Europa 2020” monitorowany jest przez wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (wskaźnik zbiorczy)⁸. Polska wyznaczyła sobie ograniczenie udziału liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym o co najmniej 1,5 mln w odniesieniu do 2008 r., i cel ten osiągnęła już w 2013 r. Liczba osób zagrożonych ubóstwem spadła pomiędzy 2008 i 2018 r. o 4,51 mln. W liczbach bezwzględnych w 2018 r. liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Polsce wyniosła 6,97 mln, co odpowiada 18,9% społeczeństwa. Polska, z 7,4-procentowym odsetkiem ludności UE, partycypowała w 2018 r. w 22,6% realizacji celu UE w zakresie zmniejszania ubóstwa i wykluczenia społecznego (4,516 mln osób z założonych 20 mln osób w całej UE do 2020 r.).

Z badań przeprowadzonych w 2017 r. (Ubóstwo... 2017) wynika, że większość wielkopolskich gmin należy do grupy o relatywnie przeciętnym wskaźniku ubóstwa (38,1%), nieco mniej do grupy o relatywnie wysokim wskaźniku ubóstwa (33,2%) oraz o relatywnie niskim wskaźniku ubóstwa (13,7%) i relatywnie bardzo wysokim wskaźniku ubóstwa (15,0%). Uwzględniając te wyniki, można uznać, że sytuacja badanego regionu w odniesieniu do skali ubóstwa nie odbiega od średnich wskaźników dla kraju. Warto zaznaczyć, że ubóstwo i wykluczenie społeczne wynikają z nierówności przede wszystkim w wysokości dochodów, dostępu do pracy czy świadczeń społecznych, co negatywnie wpływa na jakość życia i ogranicza aktywność społeczną.

⁸ Podstawowym wskaźnikiem służącym do monitorowania postępów w realizacji działań w ramach celu 5 – zmniejszenie ubóstwa poprzez wydzwignięcie co najmniej 20 mln osób z ubóstwa lub wykluczenia społecznego – jest złożony wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, uwzględniający trzy mierniki cząstkowe. W związku z tym wskaźnik ten definiowany jest jako odsetek osób zagrożonych ubóstwem relatywnym lub pogłębioną deprivacją materialną lub żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy.

Podsumowanie

Strategia „Europa 2020” miała na celu przyśpieszenie wyjścia z gospodarczego kryzysu UE i zapobieżeniu podobnym kryzysom w przyszłości, a także stworzenie podstaw zrównoważonego rozwoju. Rozwój miał sprzyjać gospodarce opartej na wiedzy i innowacji, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Jednym z założeń było również ulepszenie istniejącego w Europie modelu socjalnego, a przede wszystkim zapobieganie wyłączeniu społecznemu poprzez zwiększenie zatrudnienia i walkę z ubóstwem.

W ramach pięciu celów wyznaczonych w strategii „Europa 2020” Wielkopolska osiągnęła wysokie wartości w odniesieniu do dwóch wskaźników, tj. udziału osób zatrudnionych w wieku 20–64 lat i udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto. W obu przypadkach zakładane docelowe wartości wskaźników województwo wielkopolskie osiągnęło na poziomie UE, a więc powyżej wielkości przyjętych przez Polskę. Zaskakuje natomiast niski udział osób z wyższym wykształceniem – wartość wskaźnika poniżej średniej dla kraju i UE. Jest to niepokojące, gdyż wspólną cechą najbardziej konkurencyjnych i wydajnych gospodarczo krajów na świecie jest m.in. wysoki poziom wykształcenia. W przypadku Wielkopolski, ale również innych regionów w kraju, sytuacja może narastać, gdyż edukacja to jedna z dziedzin życia społecznego, obok ochrony zdrowia, które pandemia COVID-19 dotknęła najmocniej. Dlatego utrzymanie zrealizowanych wskaźników strategii „Europa 2020” w tym obszarze, ale również w pozostałych, może okazać się bardzo trudne.

Literatura

- Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa wielkopolskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, 2018. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Departament Polityki Regionalnej, Poznań, s. 204.
- Annoni P., Dijkstra L. 2013. EU Regional Competitiveness Index RCI 2013 (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/6th_report/rci_2013_report_final.pdf; dostęp: 20.08.2020).
- Annoni P., Dijkstra L. 2019. The EU Regional Competitiveness Indeks 2019 (https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/working-papers/2019/the-european-regional-competitiveness-index-2019; dostęp: 28.08.2020).
- Annoni P., Dijkstra L., Gargano N. 2016. The EU Regional Competitiveness Index 2016. Working Papers (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/201701_regional_competitiveness2016.pdf; dostęp: 20.08.2020).
- Annoni P., Kozovska K. 2010. EU Regional Competitiveness Index (RCI) 2010. Scientific and Technical Research Reports, Joint Research Centre (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC58169>; dostęp: 20.08.2020).
- Chojnicki Z., Czyż T. 2006. Aspekty regionalne gospodarki opartej na wiedzy w Polsce. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 29.
- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu 2010. Komunikat Komisji, Komisja Europejska, Bruksela, KOM(2010)2020, wersja ostateczna, 3.3.2010, s. 35.
- Gołębiowski J., Podlińska O. 2015. Konkurencyjność polskich regionów na tle Unii Europejskiej. [W:] Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego w Polsce. Wydawnictwo Urzędu Miejskiego w Pułtu-

- sku (http://www.wne.sggw.pl/wp-content/uploads/problemy_rozwoju_regionalne.pdf.; dostęp: 20.08.2020).
- Gorynia M. 2009. Teoretyczne aspekty konkurencyjności. [W:] *Kompendium wiedzy o konkurencyjności*. PWN, Warszawa, s. 48–99.
- Gorzela G. 2020. Różnice będą rosły. Sorry taki mamy model, wywiad. *Polityka* (<http://www.polityka.pl/niezbednikinteligenta/1597645,1,roznice-beda-rosly.read>; dostęp: 8.05.2020).
- Komunikat KE, EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010 KOM(2010) 2020, wersja ostateczna s. 5–6. Załącznik 1 – Europa 2020: Zarys, Komunikat Komisji, EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010 KOM(2010) 2020, wersja ostateczna s. 35.
- Krajowy Program Reform 2020/2021 z 28 kwietnia 2020 r. (https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-national-reform-programme-poland_pl_0.pdf; dostęp: 15.08.2020).
- Łaźniewska E., Chmielewski R. 2012. *Konkurencyjność regionalna – uwarunkowania historyczne i podłoże ekonomiczne*. [W:] E. Łaźniewska, M. Gorynia (red.), *Konkurencyjność regionalna. Koncepcje, strategie, przykłady*. PWN, Warszawa, s. 13–25.
- Markowski T. 2001. *Stymulowanie i regulowanie konkurencyjności w świetle procesów globalizacji gospodarki*. Samorząd Terytorialny, 3: 30.
- Piotrowski S. 2012. *Konkurencyjność regionalna a innowacyjność i przedsiębiorczość*. [W:] E. Łaźniewska, M. Gorynia (red.), *Konkurencyjność regionalna. Koncepcje, strategie, przykłady*. PWN, Warszawa, s. 137.
- Porter M. 1980. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. Free Press, New York.
- Porter M. 1985. *The Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. Free Press, New York.
- Porter M. 1986. *Competition in Global Industries*. Harvard Business School Press, Boston.
- Porter M. 1990. *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press, New York.
- Porter M. 1998. *On Competition*. Harvard Business School Press, Boston.
- Ubóstwo w gminach województwa wielkopolskiego na podstawie syntetycznego miernika ubóstwa (SMU) 2017. Regionalne Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, Obserwatorium Integracji Społecznej, Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne, Poznań.
- Wojtowicz D. 2019. Pomoc rozwojowa. Sukces czy porażka? Krytyczna analiza wpływu polityki spójności UE na rozwój regionalny i lokalny w Polsce, *Poltext*, Warszawa, s. 158.
- Zawodziński K., Bartoszczyk P. 2013. *Atrakcyjność inwestycyjna a konkurencyjność regionu*. [W:] H. Godlewska-Majkowska (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna regionów Polski na tle Unii Europejskiej*. Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa.

Increase of the region's competitiveness through the implementation of the objectives of the Europe 2020 strategy on the example of Wielkopolska

Abstract: The Europe 2020 strategy has set new goals in terms of increasing the competitiveness and accelerating the development of regions and EU countries. The decade which is just about to end justifies making assessments that must be strictly connected with the analysis of indicators set by the European Commission under the three priorities of the strategy, i.e. intelligent, sustainable and inclusive development. The research presented in the article shows that the area in which Poland definitely ranks above the average position in relation to other EU countries is education, while in the case of Wielkopolska it is the share of energy from renewable sources in gross final energy consumption and the share of people employed at the age 20–64. Still, the competitiveness of Polish regions, including Wielkopolska, classified under the European Regional Competitiveness Index, is assessed very low.

Key words: competitiveness, regional competitiveness, Europe 2020 strategy, Regional Competitiveness Index